

ג. תזכיר

מאת מדרש הלשון העברית בירושלים
להוד מעלת הנציב העליון של ארץ ישראל.

(תרפ"ב)

אדוננו הנעלה!

על יסוד הראיון, שהואיל הוד מעלתו לתת לנשיאנו, האדון א. בן-יהודה, זבתור נוספות לתזכיר שהגיש להוד מעלתו הועד הזמני ליהודי ארץ-ישראל בדבר מצבה הרשמי של הלשון העברית בארץ-ישראל, מתכבד מדרש הלשון העברית בירושלים להגיש לאדוננו את התזכיר הנוכחי, בתקוה, שישים אדוננו לבו לנאמר בו ויקבל ברצון את ההצעות הערוכות לפניו.

בית לאמי לעם ישראל בארץ-ישראל אינו אפשרי אלא לאחר שעם ישראל יתאחד אתוד שלם ומוחלט. ואולם אחדות כזו אינה אפשרית כל עוד יהיו בא"י יהודים מדברים בכל עשרות הלשונות של תפוצות הגולה. יש בתי ספר בירושלים שבהם לומדים ילדים, שאבותיהם מדברים בשבע עשרה לשונות שונות. הלשון היחידה, המאחדת את כל העדות הישראליות השונות והמשנות, היא הלשון העברית. יתר על כן: הלשון העברית, שבה נוצרה כמעט כל הספרות המקורית של עם ישראל במשך שלשת אלפים שנה ויותר, אך היא בלבד עושה לאפשרית את היצירה העברית המקורית לעתיד. כי אם היהודים יוסיפו לדבר ולחשב בלשון זולת הלשון הקדומה של העם, לא תהא היצירה החדשה המשך מן הישנה ולא תהיה בה שום מקוריות דומת להישנה. והלא הבית הלאמי בא לא רק להחיות את האמה לחיים מדיניים, אלא גם לקיים את הנבואות הגדולות שעל פיהן יהיה העם הקם לתחיה „אור לגוים“, כמו שהכריז אדוננו בעצמו בהרבה ממנאמיו.

והנה זה כארבעים שנה, שהלשון העברית התחילה שבה לתחיה, ובעבודה רבה, במאמצי כח כמעט למעלה מהטבע, נעשתה לא רק לשון בית-הספר, אלא גם לשון החיים המעשיים. תחית הלשון העברית היא אחד מהדברים היותר מוחשיים לכל מי שבא לארצנו, כי קולות הלשון העברית בדבור פה ממלאים את חלל אורח של ארצנו.

ואולם עם ההגירה החדשה יבואו לארץ-ישראל יהודים לאלפים ולרבבות, שחלק גדול מהם ידבר בלשונות זרות ובז'רגונים שונים. והמספר המועט ביחס

של מדברי עברית בארץ לא יהא יכול לעמוד בפני הלשונות והורגונים הללו, אם לא תבוא גם הממשלה לעזרת לשוננו הלאמית.

והנה, אדוננו בתשובתו על מכתב הברכה של מדרש הלשון הואיל להודיע ש"ידאג לזכיותיה של הלשון העברית". וכדבריו לנשיאנו הצהיר, שיפרסם בקרוב פקודה רשמית, שעל פיה נעשית הלשון העברית אחת משלש הלשונות השולטות בארץ, בצד האנגלית והערבית. ואנו מקוים כי קרוב היום אשר בעיריה ובמשרדי הממשלה, מן היותר עליונים ועד הנמוכים ביותר, במסלות הברזל ובבתי המכס, בדאר ובטלגרף, במשטרה ובבית המשפט, בפקודות רשמיות ובהודעות השלטון, על גבי שוברות ועל גבי שטרי קבלות, במטבעות ועל תוי הדאר היה תהיה הלשון העברית שוה בזכיותיה עם האנגלית והערבית.

ועל סמך כל האמור למעלה לוקח לו מדרש הלשון הרשות להציע את ההצעות שלקמן:

(א) הלשון העברית תהיה נהוגה בכל הנוסחאות הרשמיות גם במקומות שיש שם יהודים מועטים או אף אם אין שם יהודים כלל. אם אין שם יהודים היום, כוא יבואו שמה מחר, ומוטב שענין הלשון יהיה כבר קבוע שם ולא יהיה צורך לחדש דבר בבואם.

(ב) מדרש הלשון רואה עלבון לאמי ללשוננו במקום הנתון לה עפי"ר מתחת לשתי הלשונות האחרות, הואיל והארץ נועדה בהסכמה בין-לאמית להיות בית-לאמי לישראל. ולכן רואה מדרש הלשון, כי הצורה היותר נאותה היא זו שנתנה לשלש הלשונות בגליון הרשמי של מאמר המלכות, ששלש הלשונות מסדרות שם לא זו תחת זו אלא זו בצד זו.

(ג) הלשון העברית אך זה לפני ארבעים שנה התחילה להעשות לשון חיה בדבור, כאמור. ועל כן בהכרח יש בה ספקות הרבה בנוגע לתרגומי מלים ובטויים וטבעי הוא הדבר, שנתרבו בה חדושים מוצלחים ובלתי מוצלחים. בספרות, ואפילו בדבור הפשוט, אפשר שאין לזה ערך גדול כל כך. ואולם בתעודות רשמיות, שיש בהן ערך לכל מלה ולכל אות, ראוי להזהר מן החדושים, שאינם אלא דעת יחיד ולא נתקבלו על ידי מוסד מוסמך. חדושים כאלה יכולים לגרם דעה רבה. צריך שיעברו דרך מוסד של בלשנים עוסקים בשאלות הלשון. ומוסד זה הוא מדרש הלשון העברית בירושלים. ראוי, שהתרגומים של כל הניירות הרשמיים (ואף הכתבות על גבי תוי הדאר והמטבעות) יהיו נעשים על ידי אדם ממחה, שיהא פקיד רשמי בממשלה, אבל שיתכנה על פי דעת מדרש הלשון העברית, והוא ינהלהו בעצתו בכל הנוגע לתרגום מלים ובטויים. מדרש הלשון יודע, כי יש ניירות של סוד, שאין לגלותם לחבורה שלמה אפילו של אנשים נאמנים; במקרים כאלה ימלך המתרגם בעצתו של מדרש הלשון לא בנוגע לכל הנוסח

של הנייר הרשמי, אלא בנוגע למלים בודדות מספקות בלבד, באופן שלא יגלה סודה של הממשלה קודם זמנו.

אבל כל מה שאינו בגדר סוד או נחיצות תכופה צריך תרגומו העברי להמסר לבדיקתו של מדרש הלשון, כדי שיסמך את ידיו על התרגום בכל הנוגע לדיוק הלשון.

אדוננו הנציב!

במאורעות הנפלאים של שיבת עמנו לארצו הפעם יש הרבה דמיון לדברי הימים של שיבת עמנו מגלות בבל, ואנו מקוים, שהוד מעלתו הנציב הראשון ליהודה, יהיה לארצנו וגם ללשוננו כנחמיה פתח יהודה בשעתו, כשם שנחמיה, ביחד עם בנין חומת ירושלים, הגדלת הישוב והטבת המצב הכלכלי של הארץ. קנא קנאה גדולה ללשון הלאומית, שתתחזק ולא תמוש מפי הדורות הבאים (נחמיה י"ג, כ"ד), כך אף הוד מעלתו הנציב העליון, בכל דאגתו להרמת המצב המדיני והכלכלי של הארץ, כדי לסייע לבנין הבית הלאומי של עם ישראל בארץ ישראל, יקנא אף הוא קנאת לשוננו ונתן יתן את הערך המשפטי והממלכתי ללשון הלאומית, שהיא ואך היא בלבדה מקור האחדות ומעין היצירה המקורית של עם ישראל כלו.

ברגשי הכבוד ובברכת ציון

מדרש הלשון העברית בירושלים

הנשיאים: א. בן-יהודה, דוד ילין.